

УДК 811.161.2'373

DOI <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2024.4.4>**Катерина ДЮКАР**

кандидат філологічних наук, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

kateryna.dukar@karazin.ua

ORCID: 0000-0001-5364-1985

**НЕОГЕННІ ТЕНДЕНЦІЇ В НЕОФІЦІЙНОМУ НАЗОВНИЦТВІ
УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИКУМУ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.:
СЛОВОТВІРНИЙ АСПЕКТ**

У статті автор ставить собі за мету вивчити словотвірну специфіку інновацій у неофіційному назовництві українського політикуму початку ХХІ ст. Наукова новизна пропонованої студії полягає в розгляді сучасних тенденцій поповнення словника неофіційного антропонімікону на ґрунті власне українського фактичного матеріалу, що сприяє поглибленню загального уявлення про сучасні неогенні тенденції в мові та мовленні; дає змогу розширити наявну теоретичну базу висновковими положеннями щодо динамічних процесів у системі інноваційних явищ загалом і на словотвірному рівні зокрема; допомагає підсвітити трансформації в системі назовництва. Специфіка обраного об'єкта дослідження зумовила звернення до методів спостереження та зіставлення; методу компонентного аналізу з компаративним елементом; описового методу; методу кількісних підрахунків; методу морфемно-словотвірного аналізу; а також методів аналізу й синтезу. На матеріалі прізвиськ представників сучасного політикуму простежена «неогенність» у максимально екстремальних мовленнєвих виявах, що долає консервативність таких усталених із позицій шляхів поповнення новими одиницями систем, як антропонімікон. Проаналізована структурно-семантична специфіка новотворів-прізвиськ і окреслені засадничі напрями реалізації їхнього емоційно-оцінного потенціалу. Установлено, що словотворчість у царині неофіційного назовництва сьогодні, з одного боку, вписується в загальні тенденції неогенних процесів сучасної української мови, а з другого – набуває специфічних ознак, що пов'язані з модифікаціями класичних антропонімічних формул і словотвірних зразків. Зафіксоване активне залучення до творення прізвиськ інструментів неузвального словотвору. Перспективи подальших досліджень автор убачає в аналізі дериваційної специфіки інноваційних утворень не лише в системі антропонімії, а й суміжних із нею на рівні мотиваційних стосунків явищ.

Ключові слова: інновація, оказіоналізм, антропонім, прізвисько, словотвірна модель, девіація, неузвально-на модель.

**Kateryna Diukar. NEOGENIC TRENDS IN THE UNOFFICIAL NAMING OF UKRAINIAN
POLITICIANS IN THE EARLY TWENTY-FIRST CENTURY: WORD-FORMATION ASPECT**

In the article, the author aims to study the word-formation specifics of innovations in the unofficial naming of Ukrainian politicians in the early twenty-first century. The scientific novelty of the proposed study lies in the consideration of current trends in the replenishment of the vocabulary of the unofficial anthroponymicon on the basis of Ukrainian factual material, which contributes to deepening the general idea of modern neogenic trends in language and speech; allows expanding the existing theoretical framework with conclusions about dynamic processes in the system of innovative phenomena in general and at the word-formation level in particular; helps to highlight transformations in the system of naming. The specificity of the chosen object of study led to the use of the methods of observation and comparison; the method of component analysis with a comparative element; the descriptive method; the method of quantitative calculations; the method of morphemic and word-formation analysis; as well as the methods of analysis and synthesis. On the material of nicknames of representatives of modern politics, the author traces 'neogenicity' in the most extreme linguistic manifestations, which overcomes the conservatism of such established systems as the anthroponymicon. The structural and semantic specificity of nicknames is analyzed and the basic directions of realization of their emotional and evaluative potential are outlined. It is established that word creation in the field of unofficial nicknames today, on the one hand, fits into the general trends of neogenic processes of the modern Ukrainian language, and on the other hand, acquires specific features associated with modifications of classical anthroponymic formulas and word-formation patterns. The active involvement of non-usual word formation tools in the creation of nicknames has been observed. The author sees prospects for further research in the analysis of the derivational specificity of innovative formations not only in the anthroponymy system, but also in the phenomena related to it at the level of motivational relations.

Key words: innovation, occasionalism, anthroponym, nickname, word-formation model, deviation, non-usual model.

Постановка проблеми. Галопувальна цифровізація і стрімке увіходження українського суспільства в глобалізовану комунікативний простір на початку 2000-х рр. спричинилися до розширення не лише світоглядних парадигм, а й горизонтів у межах як

індивідуальних, так і колективних мовленнєвих практик. Як влучно підмітив професор О. Стишов, «на початку ХХІ ст. на розвиток лексичної системи української мови найактивніше впливають масмедійний та інтернет-дискурси, що охоплюють найбільшу кількість

учасників комунікації та висвітлюють щонайширше коло різноманітних подій, процесів, явищ, понять тощо як в Україні, так і в світі. У згаданих дискурсах <...> дедалі частіше практикується змішування лексичних одиниць різних стилів: книжних і розмовних, кодифікованих і некодифікованих» [16, с. 119]. Не випадково, вважаємо, на зміну терміну «неологічний бум» приходять поняття неогенності. Прикметним видається той факт, що активні експерименти носіїв мови з номінаціями долають опір таких, здавалося б, консервативних і усталених систем, як антропонімікон. Безпосередньо ця тенденція оприявлена на рівні неофіційного назовництва. Важливо розуміти, що прізвиська за своєю природою є надзвичайно динамічним класом слів, активно поповнюваним та різноманітним, однак продукування нових номенів не означає появу щоразу нових семантичних формул чи словотвірних моделей, навпаки, ідеться про тяглу й, так би мовити, канонічну традицію використання усталених зразків. Водночас дедалі частіше маємо змогу фіксувати мовленнєві артефакти, що належать до рівня *нео* і руйнують звичні уявлення про назовництво загалом і неофіційне зокрема. Особливо контрастними є номінації на позначення суспільно значущих осіб – представників сучасного українського політикуму. Специфіка «прогресу номінації» [3, с. 81] останнім часом викликає значний інтерес у науковців (роботи Г. Вокальчук, Є. Карпіловської, О. Стишова та ін.), зокрема й на словотвірному рівні (праці К. Дюкар, Ж. Колоїз, А. Нелюби та ін.). На лінгвокреативність українців звернув увагу й професор Єльського університету Т. Снайдер, описуючи неогенність на власне українському мовному матеріалі. Водночас К. Брітікова, Д. Дергач, О. Єгорова, Г. Кузь, Н. Поліщук, В. Сальнікова, С. Форманова та ін., які тією чи тією мірою зверталися до вивчення новотворів – прізвиськ представників українського політикуму, у своїх розвідках не фокусували увагу на власне дериваційній специфіці в межах інноваційних явищ неофіційного антропонімікону, що свідчить про **актуальність** нашої студії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Прізвиська, як ми знаємо, належать до неофіційних найменувань особи, які, за влучним висловом М. Наливайко, від урядово-адміністративної (офіційної) номінації відрізняє принцип індивідуального називання, тобто йдеться про «додаткові імена, на основі яких ідентифікується та характеризується особа» [4, с. 89]. Незважаючи на високий ступінь розробленості питань ономастикону загалом і

українського зокрема, у наукових колах тривають дискусії щодо визначення поняття «прізвисько» та диференціювання цього явища з-поміж суміжних. Із позицій М. Худаша «прізвиська – це особові назви, яких люди набувають у побутовому оточенні мимоволі, часто випадково, в різні періоди свого життя за тією чи іншою зовнішньою або внутрішньою властивістю чи якимось незвичайним випадком, що з ними трапився, і під якими вони потім відомі лише в близькому оточенні» [11, с. 83]. Н. Шульська говорить про «неофіційне одно– чи багатолексемне найменування особи чи кількох осіб, яке дає найменувальний, щоб підкреслити особливу домінуючу рису, що вирізняє денотата серед інших, ідентифікує, конкретизує його» [12, с. 296]. Професор П. Чучка, зі свого боку, указує на фіксування терміна «прізвисько» в українській мові з XIV ст. і визначає його як «неофіційне особове іменування, яким середовище індивідуалізує або характеризує особу» [9, с. 533]. В. Павлюк, поглиблюючи визначення, зауважує «різний ступінь характеристизації, ідентифікації й різну номінативну природу» прізвиськ [5, с. 23]. На ідентифікаційній функції прізвиськ свого часу наголосила й професор С. Пахомова, висновуючи, що «інтенсивність християнізації колишнього язичницького іменника... спричинила не лише витіснення безмежного багатства споконвічних слов'янських імен кількома десятками найуживаніших християнських – вона призвела до розшарування іменника на офіційний та неофіційний, а також до структурної диференціації антропонімікону, що проявилось у поступовому переході переважної частини імен слов'янського походження як язичницьких у ранг прізвиськ. <...> Різке звуження споконвічного народного іменника... призвело в кінці XII ст. до масової тезоіменності» [6, с. 43; 46]. Прикметно, що в англійській мові перша згадка в писемних джерелах про прізвисько (*an eke name*) як додаткове ім'я з указівкою на позитивне чи негативне ставлення до об'єкта номінування припадає на XV ст. [14, с. 12]. Підкреслимо той факт, що на противагу трансформації в східнослов'янському антропоніміконі в бік виокремлення прізвиськ як додаткового елемента диференціації особи (ідентифікації денотата) у західногерманському назовництві прізвиська оформлювались в оцінно-конотаційний фон денотата. Сьогодні, на думку Н. Шульської, прізвиська в українському антропоніміконі «обов'язково емоційно насичені – негативні (найчастіше) чи позитивні (рідше)» [12, с. 296]. Тут, переконані, важливо усвідомлювати, що функції

і призначення прізвищ залежать від спільноти, яка їх творить, указуючи в такий спосіб на соціальну ієрархію, приналежність, спільність, позитивне або негативне ставлення тощо об'єкта номінування [13, с. 9]. Дж. Голланд справедливо акцентує на тому, що, «хоч прізвиська, безсумнівно, і є механізмом класифікації та ідентифікації, однак це далеко не єдина їхня роль; насправді прізвиська одночасно відіграють різні ролі в соціальному середовищі, у якому виникають» [15, с. 258]. Імпонує у зв'язку з цим теза С. Форманової про те, що «прізвисько – це історія людини, країни, суспільства тощо. Виступаючи категорією мовлення, прізвисько є водночас і категорією для регулювання політичних, соціально-правових, сімейних відносин між громадянами й владою» [10, с. 249]. Н. Шульська подає цінну заувагу стосовно того, що в окремих випадках є всі підстави говорити про «“прізвиська-інтертексти”, “прізвиська-цитати”, “прізвиська-речення”, що <...> зумовлено впливом традицій постмодерного естетичного мислення, що призвів до розширення формального вираження прізвиська та ускладнення його інтерпретаційного тексту» [12, с. 296]. Як бачимо, історія вивчення неофіційного антропонімікону, якщо брати до уваги й доакадемічний період, налічує не одне століття, протягом яких склалося цілісне уявлення про формування, причини та наслідки трансформування, диференційні ознаки прізвищ тощо. Уважаємо, що різнобій визначень у фахових колах спричинений не лише різноаспектністю підходів учених, а й специфікою самого об'єкта вивчення, адже прізвиська – «найчисельніший, найрізноманітніший і наймінливіший клас антропонімів» [9, с. 533]. Експлікуймо цю особливість на сучасні тенденції в динаміці української мови загалом і неофіційному антропоніміконі зокрема й матимемо змогу переконатися в тому, що надзвичайно стрімко відбувається не лише поповнення класу прізвищ і їхнє віддалення на мовленнєву периферію, зникнення з активного вокабуляру, а й розширення спектру моделей неофіційного назовництва.

Мета роботи. Із огляду на викладене ставимо собі за мету дослідити словотвірну специфіку інновацій у неофіційному назовництві українського політикуму початку ХХІ ст. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) зафіксувати загальні тенденції продукування онімів у неофіційному назовництві; 2) розглянути найбільш продуктивні способи творення нових прізвищ; 3) з'ясувати співвідношення нормативних і незузальних зразків, залучу-

ваних до продукування інновацій; 4) описати структурно-семантичну організацію похідних; 5) указати засадничі напрями реалізації емоційно-оцінного потенціалу досліджуваних одиниць.

Об'єкт вивчення становлять новотвори на позначення прізвищ сучасних українських політичних діячів. **Предмет** – словотвірна специфіка похідних. **Джерельну базу** фактичного матеріалу становлять тексти дописів і гілок коментарів, вилучені із українськомовного сегменту медіаконтенту інстаграму, фейсбуку, твітеру, телеграму, тіктоку, ютубу тощо.

Методологія дослідження. Зважаючи на сформульовану мету розвідки і природу об'єкта вивчення, у роботі використовуємо методи спостереження та зіставлення (у процесі добору фактичного матеріалу); метод компонентного аналізу з компаративним елементом (під час установа мотиваційних стосунків); описовий метод (залучений до параметризування структурно-семантичної організації одиниць); метод кількісних підрахунків (використаний для встановлення домінантних шляхів продукування онімів); метод морфемно-словотвірного аналізу (застосований для ідентифікування залучуваних до деривації засобів); а також методи аналізу й синтезу (для встановлення загальних і окремих тенденцій реалізації потенціалу дериваційної системи в межах лінгвокреативності українців).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в з'ясуванні актуальних тенденцій поповнення тезаурусу неофіційного антропонімікону за допомогою власне українського мовного матеріалу, що сприяє поглибленню загального уявлення про сучасні неогенні тенденції в мові та мовленні, дає змогу розширити наявну теоретичну базу висновковими положеннями щодо динамічних процесів у системі інноваційних явищ загалом і на словотвірному рівні зокрема. На матеріалі прізвищ представників сучасного політикуму простежена тенденція, відповідно до якої «неогенність» у максимально екстремальних мовленнєвих виявах долає консервативність таких усталених із позицій шляхів поповнення новими одиницями систем, як антропонімікон. Проаналізована структурно-семантична специфіка новотворів-прізвищ і окреслені засадничі напрями реалізації їхнього емоційно-оцінного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Аналіз фактичного матеріалу підсвічує прикметний момент: лінгвокреативність у неофіційному назовництві, із одного боку, повною мірою відповідає загальному постмодерному сві-

тосприйняттю людини XXI століття, котра «прагне кинути виклик і підірвати усталені значення та ієрархії... <...> панівні ідеології та структури влади» [7]. А з другого – морально-етичні грані у називанні публічних осіб, часто з мандатом на виконання представницьких функцій від самих мовців, сьогодні є розмитими, однак ця розмитість радше співвідносна з властивими ранньому пубертату способами реагування на зовнішній світ із характерними стратегіями самоствердження та самопрезентації. Професори І. Вдовчин і С. Савойська пов'язують такий стан справ із невизначеністю, відсутністю канонів, падінням поваги до влади, посиленням самовираження людини, «засліпленням грою символів», віртуалізацією, перетворенням політики на «ток-шоу» [1, с. 81]. Додамо, зі свого боку, що ілюзія анонімності, створювана глобальною мережею, дає змогу мовцеві-номінатору не лише виявити власну лінгвокреативність, а й повернути увагу до власної мовної особистості. Саме із цим, на нашу думку, варто пов'язувати активізацію творення принципово нових за способом продукування одиниць у межах сталих систем, як-от антропонімкон. Загалом варто відзначити переорієнтування уваги мовців із власне об'єкта номінування на суб'єкт номінатора. Приміром, наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття активні експерименти зі словом уже торкнулися неофіційного назовництва, однак це були радше поодинокі проби пера, ніж мовний мейнстрім, що залишилися в статусі оказіональних прецедентів. Апробацію часом витримали здебільшого одне-два прізвиська представників українського політикуму доби незалежності. Так, у неофіційному літописі самовидців залишилися, приміром, *Хитрий Лис* (Леонід Кравчук – К. Д.) і *Данилич* (Леонід Кучма – К. Д.), тоді як *ЛК* і *Чучма* відповідно відійшли на периферію слововжитку. Водночас традиційні формули та моделі творення прізвиськ починають зазнавати поступових, але дедалі більш помітних метаморфоз. Так, традиційні відпатронімні суфіксальні прізвиська на рівні базем засвідчують девіації, пов'язані із залученням або новостворених сепарованих антропонімних базем (*Рошеневич* ← *Рошен* ← *Порошенко*), або твірних-апелятивів із виразно пейоративним семантичним складником (*Бандюкович* ← *Бандюк*). Не варто однак уважати, що усталені зразки зникають із повсякденних мовленнєвих практик повністю, оскільки фіксуємо одиниці златинізованого типу на кшталт *Єрмакус*, *Порошенкус*, *Тимошенкус* тощо, де залучений

квазіформант, який традиційно бере участь у творенні насмішливих назв на зразок латинських слів, як у макаронічній мові [8, с. 158]. Продовжує активно залучатися мовцями й редеривація (зворотний словотвір), наслідками якої є одиниці *Вакар*, *Зеля*, *Порох*, *Тимоха*, *Юц*, *Яник* тощо. Тут варто підкреслити, що сепарації зазнає той формант, за допомогою якого свого часу й було спродуковане прізвисько. Можемо спостерігати супровідні морфологічні зміни, пов'язані із чергуванням (*Тимоха* ← *Тимошенко*), отже, процес творення не є хаотичним, а відбувається в межах системних і нормативних явищ української мови. Регресивний спосіб є одним із давніх інструментів поповнення антропонімікону, зокрема неофіційного, однак усічення зазвичай зазнавали суфіксальні морфеми в дієслівних, а чи прикметникових баземах (*Кліна*, *Рюма*, *Юнь* тощо), тоді як на сучасному етапі сепарація відбувається в іменниках. Вочевидь, це спричинено прагматичним запитом мовців на збереження асоціативної співвіднесеності з об'єктом номінування. Схожі процеси спостерігаємо й у прізвиськах, утворених шляхом складання основ із одночасним додаванням суфікса (матеріально вираженого чи не оприятеного), як-от *Говерлохід*, *Членограй*, *Яйцелизюк*, *Яйцепад* та подібні, утворених аналогічно до питомих *Вовкодав*, *Салод*, *Чубограй* тощо.

В одиниці *Гниющенко*, утвореній морфолого-синтаксичним шляхом через зрощення дієслівної форми наказового способу II особи та іменника в називному відмінку, також спостерігаємо реалізацію давнього зразка для творення прізвиськ (*Вертипорох*, *Крутивус*, *Перебийніс* та ін.), які з часом набували статусу прізвиськ. Важливо підкреслити, що питомо зрощувалися дієслівна форма й апелятив, натомість у новотворі спостерігаємо залучення оніма. Не можемо оминати увагою й цікавий нюанс, пов'язаний із полімотивованістю прізвиська *Гниющенко*, яка за умови «живих» мотиваційних зв'язків, на відміну від утрачених етимологічних у діахронії, засвідчує вихід за межі звичайних узуальних практик. Ідеться про те, що з однаковим ступенем вірогідності зливатися можуть як дієслівна форма *гни* (п. ф. – *гнути*), так і *гний* (п. ф. – *гнути*). До речі, остаточно зняти питання мотивованості лексеми, на наш погляд, неможливо, оскільки і на рівні мікроконтексту, і макроконтексту, і дискурсу загалом обидва варіанти відповідають тим екстралінгвальним запитам, що й спричинили

творення похідного. У межах морфолого-синтаксичного способу особливого поширення останнім часом набула компресія (голофразис), за допомогою якої словосполучення і фрагменти речення семантично перетворюються на злитоване ціле, а структурно – на однослів через механічне видалення пробілів між словами або, що трапляється в неофіційному назовництві значно рідше, заміни цих пробілів дефісацією: *боневтік, жмуруку-обнімаю, кулявлоб, янелох, ялегетімний* тощо. Цікаво, що компресія може супроводжуватися одночасним додаванням форманта (*бонетряккович ← бо не тряпка*) чи відсіченням морфеми (*миздобул ← ми здобули*). Крім прізвиськ, що постали внаслідок різних типів зрощення, фіксуємо й поодинокі зразки структурно розщеплених онімів (*Тягни бок ← Тягнибок*), що, до речі, також є, хоч і непродуктивним, однак класичним способом творення прізвиськ.

Динаміку засвідчує і аббревіація, яка в неофіційному назовництві представлена переважно акронімами на зразок *LM* (Леонід Макарович [Кравчук]), *LD* (Леонід Данилович [Кучма]), *ПеНіС* (Петро Ніколаєвіч Симоненко), *ПеПо* (Петро Порошенко), *ППО* (Порошенко Петро Олексійович) тощо. Варто зауважити, що згаданий спосіб словотвору сам собою є «молодим» порівняно з іншими, однак протягом ХХ століття цей інструмент насамперед економії мовних засобів активно застосовувався і для творення різних типів онімів. Акронімія, що, як знаємо, часто спричиняється до поповнення ряду омонімів, активізувалася, на нашу думку, саме внаслідок можливості продукувати нові одиниці, які на формальному рівні збігаються із уже наявними в мові. Так, *ППО* в українській мові функціонує й на позначення первинної профспілкової організації, і протиповітряної оборони, і від 2022 року експрезидента України. Водночас творення одиниць подібного штибу, вважаємо, є елементом політехнологій, що шляхом асоціацій моделює певний тип сприйняття представника сучасного українського політикуму.

Неогенність в неофіційному назовництві останніх двадцяти років набула якісно нових рис, оскільки до творення прізвиськ дедалі активніше починають залучатися неузвальні способи словотвору. Зазначимо, що значна частина цього інструментарію вже апробована мовцями на похідних-апелативах і починає в питомому, а чи трансформованому вигляді залучатися до наповнення онімного простору новими похідними. Скажімо, римовані квазікомпозиції, ґрунтовані переважно

на асемантичній фонетичній грі, первинно поставали як фігура мовлення, що дає змогу створити певний фоностилістичний ефект. Сьогодні ж новотвори на зразок *Дон-Гнидон, Ляшко-Шляшко, Мак-Подоляк, Порох-Шморох, Шуффрич-Шмуффрич*, хоч і створюють фоностилістичний ефект, мають високий емоційно-експресивний заряд, однак передовсім позначають осіб, котрих мовець виокремлює з-поміж інших на підставі зовнішніх, чи внутрішніх, чи комбінованих ознак. На наше переконання, ці прізвиська за формою і комунікативними намірами подібні до такого поширеного в уснорозмовному мовленні, здебільшого дітей, явища, як дражнилка. Подібні мотиви номінаторів убачаємо й у спродукованих через заміну неморфемного сегмента (субституцію) бази прізвиськах *Базоляк ← Подоляк, Гавчаренко ← Гончаренко, Петьман ← гетьман, Тягнибакс ← Тягнибок, Ухїлес ← Ахїлес*, а також утворених шляхом неморфемної серединної вставки (тмезису) у вихідну одиницю *А[бд]ристович ← Арестович, По[т]рошенко ← Порошенко, Ш[м]арій ← Шарій*.

Елементи «інфантильної номінації» простежуємо й у прізвиськах-контамінантах, утворених аплікацією (*Бомжюля ← бомж+Юля, Наркомандувач ← нарком/наркоман+командувач, Петушарій ← петух+Шарій* – із чергуванням *x//ш* і накладанням) та амальгамацією (*Кварталісімум ← «Квартал»+генералісімум, Петушенко ← петух+Порошенко* – із чергуванням *x//ш*, *Релаксович ← релакс+Арестович*). Із наведених вище прикладів доходимо висновку про те, що прізвисько в традиційному розумінні як єдиної неформальної номінації-характеристики, пов'язаної із виокремленням певної домінантної риси зовнішності, характеру, поведінки тощо людини, сьогодні трансформується у варіативний номен із множинного набору, що дає змогу щоразу змінювати домінанту залежно від екстралінгвальних чинників перефокусування. У зв'язку з цим «за достатньо короткий проміжок часу, приміром, антропоніми перетворились на вихідну ланку словотвірних ланцюжків і вершини словотвірних ґнізд» [2, с. 106], до складу яких увіходять прізвиська й похідні від них утворення:

→ *Парашенко* → *Параша*

→ *Потрошенко* → *Потрошенківський*

Порошенко → *Порох* → *Потрох*

→ *Петушенко*

→ *Підрашенко*

→ *Піздашенко*

→ *Алкошенко*

Складно не помітити того, що в новотворах-прізвиськах наявна (експліцитно чи імпліцитно) інвектива, тобто відбувається абсолютна лібералізація мовлення, яка межує з анархією в плані відсутності будь-яких морально-етичних запобіжників. Зняття обмежень у сфері неофіційного назовництва торкнулося й правописних моментів, пов'язаних із графічним виділенням сегментів у новотворі (*БЗДЮшенко, БлаЗень, КуЧМО* тощо) і залученням елементів інших знакових систем (*ASMRистович, US'ченко, Зермак* і т. ін.). Словотворчість у царині неофіційного назовництва сьогодні, з одного боку, вписується в загальні тенденції неогенних процесів сучасної української мови, а з другого – набуває специфічних ознак, які пов'язані з модифікаціями класичних антропонімних формул і словотвірних зразків.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підбиваючи підсумок, зауважимо, що наша спроба дослідити словотвірний аспект неогенних тенденцій у неофіційному назовництві українського політикуму початку ХХІ ст. не претендує на вичерпність та однозначність тлумачень і видається перспективним напрямом для подальшого академічного студіювання. Розроблення потребують і питання дериваційної специфіки інноваційних утворень не лише

в системі антропонімії, а й суміжних із нею на рівні мотиваційних стосунків явищ. Аналіз фактичного матеріалу засвідчив те, що творення прізвиськ здійснюється в межах панівних тенденцій неогенності в мові загалом. Інноваційні процеси в неофіційному антропоніміконі підсвічують загальну спрямованість на зняття будь-яких заборон, пов'язаних чи то з морально-етичним аспектом називання, чи то із формальним дотриманням правил використання графічного знака в процесі номінації. Подібна свобода, виведена на рівень абсолюту повною мірою відповідає загальній постмодерністській концепції світосприйняття, сформованій у глобальному віртуальному середовищі. Варто узагальнити, що словник неофіційного назовництва й надалі активно поповнюється завдяки власне українським формулам і словотвірним моделям, які, проте, зазнають, вочевидь на вимогу часу, модифікацій. Поступово в антропоніміконі активізувалися й неузвальні словотвірні інструменти, що переважно виявляють гібридний характер у процесах називання осіб. Крім того, більш яскраво стає тенденція до зміщення фокусу уваги з домінантної риси об'єкта називання для виділення його з-поміж ряду однорідних на суб'єкт самого номінатора, котрий прагне реалізувати власні прагматичні запити в комунікації.

Література:

1. Вдовчин І. Я., Савойська С. В. Вплив постмодернізму на розбудову моделі мовної політики. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*, Сер.: Політичні науки. 2019. С. 79–85. doi 10.31558/2617-0248.2019.4.13
2. Дюкар К. В. Відомі неосубстантиви в українському медіапросторі воєнного періоду: структурно-семантичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2023. № 59. Т. 1. С. 105–108. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2023.59.1.24>
3. Колоїз Ж. В. До питання про диференціацію основних понять неології. *Вісник Запорізького державного університету: Філологічні науки*, № 3, 2002. С. 78–83.
4. Наливайко М. Я. Актуальні питання неофіційної антропонімії. *International Academy journal. Web of Scholar*. 2(20). Vol 5. February 2018. P. 90–93.
5. Павлюк В. А. Становлення неофіційного антропонімікону Вінниччини : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. 2016. 244 с.
6. Пахомова С. М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах: монографія. Вид. 2-ге, доповн. і переробл. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2012. 344 с.
7. Постмодернізм / Н. Б. Отрешко, Г. Ю. Носова. Енциклопедія Сучасної України. Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. URL: <https://esu.com.ua/article-882808>
8. Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища. Київ : Наукова думка, 1966. 214 с.
9. Українська мова: Енциклопедія. Вид. 2-е. випр., доп. / Ред. кол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк, Є. А. Карпіловська та ін. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
10. Форманова С. В. Інвективна семантика прізвиськ українських політиків. *Записки з ономастики: збірник наукових праць*. Вип. 17. 2014. С. 248–255.
11. Худаш М. Л. З історії української антропонімії. Київ : Наукова думка, 1977. 236 с.
12. Шулська Н. М. Прізвисько як об'єкт наукового опису (до дефініції терміна). *Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника*. Вип. XXIX–XXXI. 2011. С. 292–296.
13. Alford R. Naming And Identity: A Cross-Cultural Study of Personal Naming Practices. Cambridge : Cambridge University Press, 2016. 190 p.
14. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 282 p.
15. Holland J. The Many Faces of Nicknames. *Names*. 2015. Vol. 38. № 4. p. 255–269.
16. Styshov O. Neologisms of the Military Sphere in the Modern Ukrainian Language. *Logos (Lithuania)*. 2022. № 113. P. 116–128. doi.org/10.24101/logos.2022.79.